

1789 - 1939

„Človek je bil ustvarjen za upornika; toda ali morejo biti uporniki srečni?“ To vprašanje zastavlja v „poemi“ Ivana Karamazova veliki inkvizitor svojemu jetniku, ko ga v soparni noči obiše v ječi. Kajti — taka je misel njegova — človeštvo mora poslušno in vdano položiti komur koli svojo svobodo k nogam, da se reši mučnega trpljenja, ker ni in ni bilo zanj nikdar nič bolj neznosnega, kot je svoboda.

To je beseda vsega, kar zanika ustvarjalnost duha. Beseda Oblasti, ki zase ne priznava ne mejá ne konca. To je sreča, ki je je človeštvo deležno, kadar je le brezbrizna čreda, slepo pokorna, zadovoljna, da je odrešena odgovornosti in truda za svojo zunanjo in notranjo usodo.

Življenje pa posvečuje drugačna sreča, ki se je človek ne bo nikdar odrekel. Ta sreča je zdrava rast, svobodno iskanje resnice in njene realizacije na zemlji. To je tista uporniška sla srca, ki ruši, da gradi znova, ki razbija obliko, da ustvarja skladnejšo, to je duh, ki vzburkava vode življenja, da mu zopet v mir prelita gladina vrne podobo n j e g o v e g a obraza. Od nekdanj že so oči človeštva uprte v visoko luč te sreče, ki je vendarle bistvena potreba njegove narave, edino resnično očiščenje, smoter, ki daje prebivanju na zemlji nadosebno smiselno in ga napolnjuje s pretresljivo lepoto. Od nekdanj že sprejema zaradi tega z radostjo breme trpljenja — borbe, žrtve in s krvjo napojena zemlja izpričujejo ponos in voljo duha, ki ga je razsvetlila, užgala resnica. V njenem znamenju in v ljubezni do vsega človeškega storjena dejanja pa hrani zgodovina sveta kot dragocene svetinje, ki iz roda v rod potrjujejo temeljne vrednote življenja.

Tako dejanje je velika francoska revolucija. Čin, ki je odpahnil vrata v nov, v naš svet. Francoska revolucija je položila svobodo v roke modernega človeka, ustoličila je razumno človečnost kot mero in zakon, kot sodbo in vest. Zaradi tega je bolj od oblik redu, ki jih je posredovala, važen njen zadnji smisel, njena etika, ki je svobodnega duha v smislu neizprosne odgovornosti zvezala z resnico zemlje.

V spoštovanju do krvi, ki je pred stopetdesetimi leti škropila barikade, v ljubezni do velikih čustev in v hvaležnosti do vroče strasti, ki je premagala smrt in ustvarila temelje novega sveta, posvečamo to številko spominu tega časa.

Urednik.